

Kuidas uurida armastust

Reet Hiidemäe

13. märts 2014, Pärnu
Kaunite kunstide filosoofia seminarid

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Fookus: tekst ja tunne

- Representatiivsus: kas on vanade arhiivitekstide põhjal võimalik tagantjärele rekonstrueerida, mida ja kuidas inimesed tundsid sada või rohkem aastat tagasi (nt millised olid armastusega seotud ideaalid)?
- Tabud: kuidas teha järeldusi nende aspektide üle, millest ei ole olnud tavaks rääkida (nt seksuaalsus)?
- Diakroonilised ja sünkroonilised tõlgendamise eksirännakud (visitatsioonid, moodne ajakirjandus)
- Järjepidevus ja muutuvus: mis on armastusega seotud hoiakutes, tabudes ja uskumustes ajaga muutunud, mis on samaks jäänud?

Materjalid

- Minevik: pärimustekstid (usunditeated, pajatused, rahvalaulud, vanasõnad jne) Eesti Rahvaluule Arhiivist; kroonikad-kirikuvisitatsioonide protokollid
- Tänapäev: internetifoorumid, veebiportaalid ja nende kommentaarid, naiste-ajakirjad, ajalehed, vestlused.

Emotsioonide uurimine

- Nn emotsionaalne pööre humanitaar- ja sotsiaalteadustes (vähehaaval alates 1980. aastatest, eriti 2000. aastatest)
- Kas armastus on emotsioon? “Kommunikatsioonikood” (Niklas Luhmann)? Kultuuriline / keeleline / ideoloogiline konstruktsioon? (tunne oli üks asi, selle väljendamis- ja sõnastamisviisid omas ajas teine asi, selle sõnastuse dešifreerimine hilisematel ajastutel kolmas asi)
- “Sõltuvalt ajaloolis-kultuurilisest taustast kujunevad tundereeglid, mis määravad, kes tohib millisel ajahetkel, millisel hulgal ja millisel viisil mingit emotsiooni väljendada või vastupidi, seda mitte teha.” (Spieker 2012)

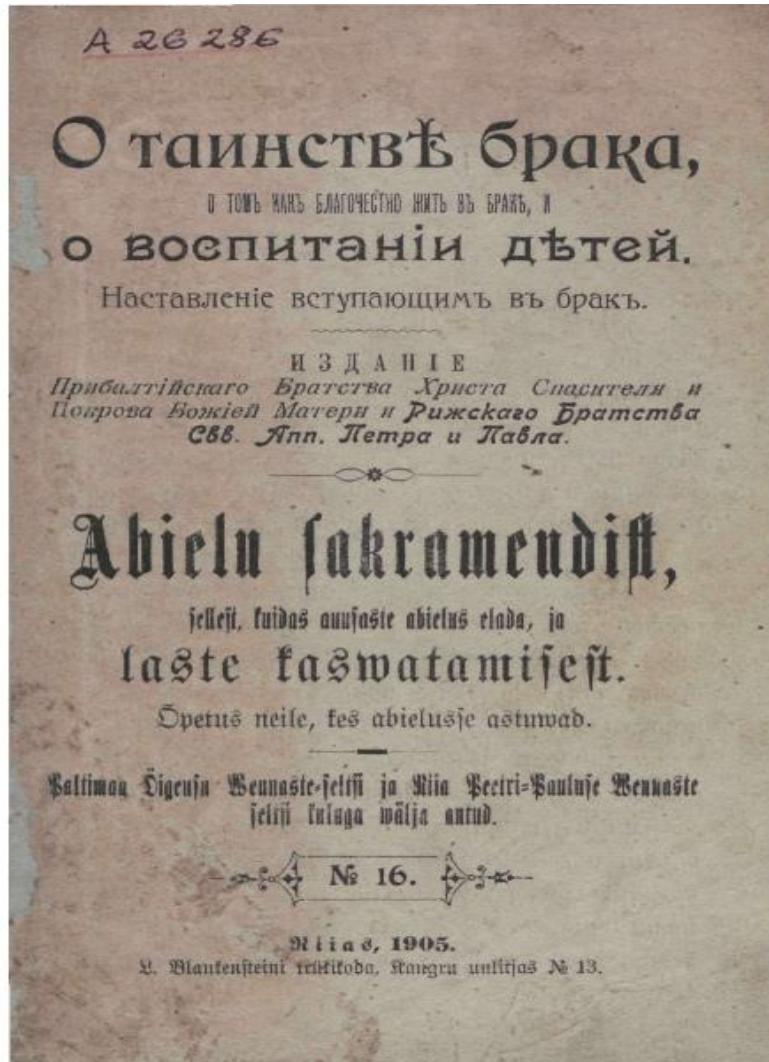

Armastuse ajalugu

- Antiik-Kreeka – *eros* (romantiline/maineline) ja *agape* (jumalik)
- 19. sajandil romantismi perioodil tõusis Euroopas esile tundeelu tähtsustamine, romantilis-idealiseeriv paarisuhete käsitlemine. Armastusest sai keskne teema tarbe- ja ilukirjanduses (Eestis paarisuhteõpetusraamatud alles 20. saj algusest)
- 19. sajandil muutus Euroopas vähehaaval arusaam ka abielu eesmärkidest, nihkudes pelgalt soojätkamiselt ja materiaalselt kaalutlustelt emotsionaalse ligitõmbe ja vastastikuse hoolitsemise funktsiooni suunas.
- 18.-19. sajandi vahetusel hakkab nt Saksamaa abielulahutusi käsitlevates kohtudokumentides kohtuma uudse lahutuse põhjusena “armastuse puudumist” (varem domineerisid sellised lahutuspõhjused nagu laristamine, viljatus või haigus) (Spieker 2012).

Paarisuhteõpetused: vennastekoguduselt (1905) ja arstidelt (1908)

Loomuliku-elu ja saladused.

Arstiteadusline kirjatöö.

Mitmete puuljate suguelu-arstide kirjatööde järelle toimetanud **A. A.**

Teine trükk.

Tallinnas, 1908.

Trükitud A. Saurman'i trükitojas.

Allikakriitika: pärimustekstid ja kroonikad

- Eesti Rahvaluule Arhiivis on tuhandeid tekste lembesuhete, ideaalpartneri, tulevase ennustamise ja armumaagia kohta (kogutud alates 1880). Kuivõrd on nende põhjal võimalik tagantjärele rekonstrueerida, mida toonased inimesed tundsid?
- Enamik järeldusi tuleb teha kaude ja ajastuomaseid kultuurikode dešifreerides. Meil ei ole võimalik tollaste inimeste tundeväljendusi vahetult jälgida, isegi sõna 'armastus' mainitakse pärimustekstides otsesõnu pigem harva, samuti on vähe mina-vormis esitatud tekste.
- Eufemismid ja sõnavara konnotatsiooni muutused ajas ("*Silmad peas kui sibulad, pale kui paistekakuke*") – lingvistilise pöörde pärusmaa.

Pärimustekstid: allikakriitika 2

- Pärimustekstid kajastavad suurema tõenäosusega tundeelu sotsiaalseid standardeid, mitte niivõrd üksikisiku individuaalseid tundeid ja tunnetega seotud käitumist. Eriti just vanasõnad, aga ka rahvalaulud on eelkõige sotsiaalsete normatiivide sedastused. Just tabuteemadega (nt seksuaalelu) seoses tulevad siin esile tavanormid (nt „peetud naised“)
- Samas olid sotsiaalsed standardid ja üksikisiku tundeväljendused vastastikmõjus. Rahvapärimusest saame teavet üldkehtivate ideaalide kohta, ent ka laiduväärseks peetavate tundeväljenduste ja omaduste kohta – selles mõjuväljas elas ka üksikisik.

Viljakusrituaalid = tõend eestlaste seksuaalsest lodevusest?

- Viiteid põlluviljakuse tagamisele rituaalse suguakti kaudu võib leida 17.-19. sajandi kirikuvisitatsioonidest ja varasemast trükisõnast (<< püha pulm, kreeka k *hieros gamos* – püha sümboolne ühtimisakt).
- Kirjutiste autorid enamasti “topeltfiltriga” – võõrrahvusest ja kõrgemast seisusest, eelhäälestatud suhtumisest eestlastesse kui harimata metslastesse, matsirahvasse.
- Raportite formuleerimisel sageli ideoloogilised kaalutlused – võõrpastorite tegevuse õigustamine Eestis, aga ka soov osutada mõisnike toimetulematusele rahva harimisel.
- Kirjutiste toon enamasti halvakspanev, tegevuse sümboolset tähendust ei tajuta.

Balthasar Russow, esmailmumine 1578

- Russowi “Liivimaa kroonika”: *“Ei ole võimalik jutustada, mis hirmus lugu siin püha Jaani tulega oli... Tantsiti ja lauldi ja karati kõige lustiga ja ei antud armu suurtele torupillidele, mis igas külas tuntud olid. Peale selle oli püha Viidi päeval, 15. juunil, tema kabeli juures suur jõledus. Talupojad tulid andeksandmisekirjade pärast ja ebajumalateenistuse pärast... Ja kui nad selle oma meelest jumalateenistuse ära olid pidanud, mis suur epikuuripidu seal siis lakkudes, prassides, lauldes, karates ja tantsides peale hakkas ja mis suur jorin suurtest torupillidest, niisama ka mis ohjeldamatust, hoorust, kiskumist ja tapmist ja suurt hirmsat ebajumalateenistust seal sündinud... ja mitte ainult püha Brigitta kloostri juures, vaid kõigi kloostrite ja kabelite juures tervel maal.”.*
- Harrastusajaloolane Aleksander Kruusberg (1920: 16-22) järeldeb, et tegemist on hetärismi - “vaba armastuse” - jäänukitega.

Adam Olearius 1656

- *“Tallinna ja Narva vahel, kaks miili Kunda rüütlimõisast, mitte kaugel kihelkonnakirikust seisab vana kokkulangenud kabel [Viru-Nigula Maarja kabel], mille juurde ümberkaudu elavad mittedakslased igal aastal heinamaarjapäeval tihti palverännakuid korraldasid, mõned ühe kabelis asetseva suure kivi ümber põlvili ja alasti roomasid ja oma söögiohvreid tõid, et nendel ja nende karjal aasta läbi hästi läheks või, kui nad haiged on, jälle terveks saaksid. Säherduste palverännakute ajal ilmus kohale igasugu markitante, nii et asi viis õgimise ja lakkumise, hooramise, tapmise ja muude ränkade pahedeni. Meie ajal ei olnud säherdune kõlvatus veel mitte täielikult kõrvaldatud, kuigi sinatse paiga pastorid selleks palju vaeva olid näinud ja neid tunduvalt vähendanud.” (Olearius 1996: 122-123.)*

August Wilhelm Hupel 1774

- “Igal aastal, 9 päeva enne jüripäeva, öösi, kogub siia suur hulk mõlemast soost ja igasugusest vanadusest taluinimesi ümberkaudsetest paikadest, mõnikord mitu tuhat; nad süütavad müüride vahel tule põlema ja heidavad sinnna kõiksugu ohvrid lõngast, linast, villast, leivast jms... Siin nähakse sigimata naisi tule ümber alasti tantsimas. Teised söövad ja joovad suure rõõmuga; paljud lähevad metsa laiali, ja noore rahva seas, kes ülepea mitte väga kasin ei ole, võib mõndagi kõlbmata asja ette tulla.” (Hupel 1774: 156)

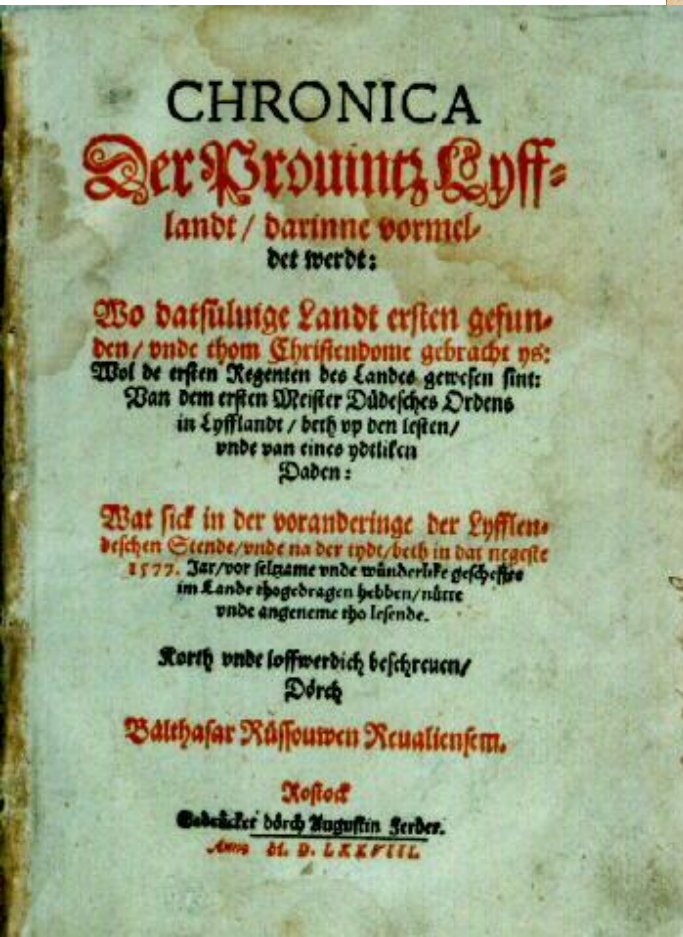
August Wilhelm Hupel,
Põhikiri ja Ohvripäev.

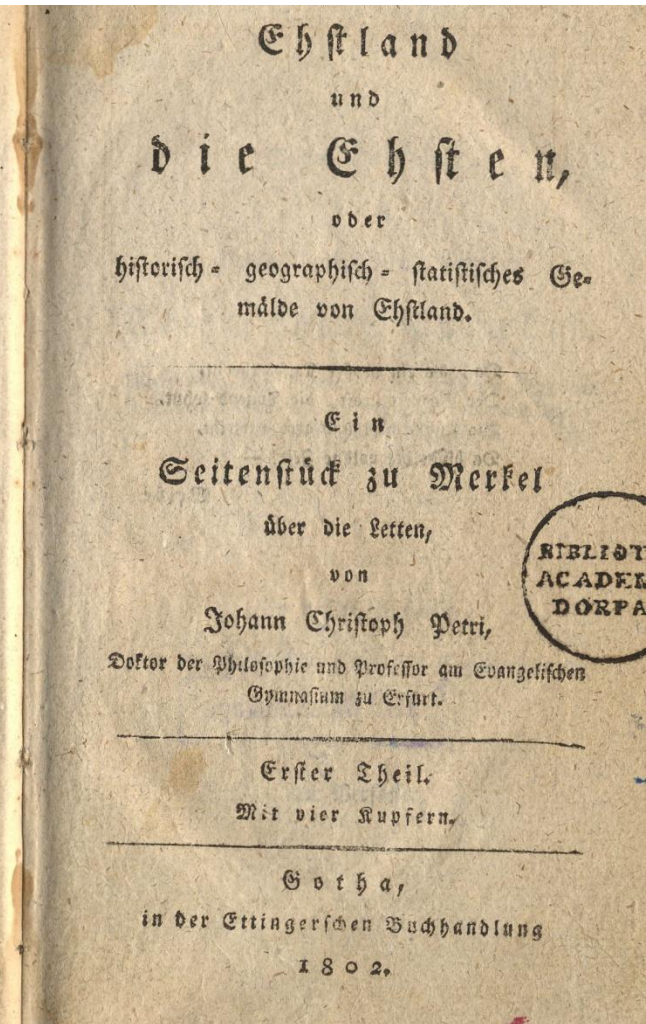
Seksuaalne vabameelsus või toimetuleku tagamine?

- Veel 20. sajandi kirjapanekutes, mille on rahvaluulearhiivi saatnud eestlastest rahvaluulekogujad, leidub kirjeldusi seksuaalakti matkivate rituaalide kohta (nt setu kergotamine). Võimalik, et sel ajal enam selliste kombetäitmiste viljakusmaagilisse toimesse väga tõsiselt ei usutud, kuid ometi praktiseeriti; kahtlemata oli tegu ka ise lõbupakkuv, kuid kas just märk seksuaalsest lodevusest?
- Arhiivis leiduvates kombekirjeldustes on selgelt juttu ainult matkivast käitumisest.
- Rituaalid ja argielu – erinevused?
- Arhiivitekstid: ehalkäimine – reglementeeritud seltskondlik lõbustus. Kas midagi jäeti välja ütlema?

Russowi kroonika ja Petri raamatu esilehed

Eine Thetin in ihrem Braut-
schmucke.

Russow (1578) ja Johann Christoph Petri (1802)

- “Suurema hulga seas ei olnud tavaks abieluseis. Kui nimelt mõne talumehe naine vanaks või haigeks jäi või talle muidu kauemini ei sobinud, siis tõukas ta selle naise endast ära ja võttis jälle uue. Ja kui neilt päriti või neid noomiti, et nad sel viisil väljaspool abieluseisu elavad, siis andsid mõningad neist vastuseks: See olevat vana Liivimaa komme, nõndaviisi olevat ka nende isad talitanud.” (Russow) – kristlik vaatenurk
- “Kiimalus on eestlaste keskel valitsev ebavoorus. Nad orjavad teda väga ja vast enam tooremal kujul kui ükski teine Euroopa rahvas. [–] Lihalik ühendus nende vahel on nii tähtsuseta ja tühine asi, et nad sellega ka teiste juuresolekul valmis saavad, kui neil ainult oma suguvendadega tegemist on ja mitte venelaste ehk sakslastega.” (Petri; sarjas siiski ka mõisnike lodevat ja prassivat eluviisi, pärisorjust)

Rahvuslik aspekt

Peetud neiud

Päält om nätä neiuke

Alt om ammu nännike

Tall om juudi juuren käinu

Saksa om manul maganu

Alli kuue augundane

Musta kuue muutsutanu (Viljandi khk 1879)

<< pinged külas Vene sõduritega sõbrustajatel (eelkõige
võõra rahvuse aspekti tõttu)

- Rahvalaul esitab normatiivi, ideaali / ideaali näitlikustava vastandi

Tänapäeva meediaesitus

- Abielueelsed suhted ja mitteabielulised kooselud olid eesti talurahva elu lahutamatu osa (täpselt nii nagu neid kohtab ka meie tänapäeva ühiskonnas) – alles visitatsioonides nende kirjeldamisel kasutatav stiil (nt “roppus”, “orgiad” (Holzmayer, 1872)) andis neile hinnangulise värvingu.
- Tänapäeva meedia taasesitab need kirjeldused kriitikavabalt, järeldades et “vanad eestlased seksi ei häbenenud” (Eesti Ekspress 10. nov 2011) – põlistatakse metslaslikkuse/kultuursuse dihhotoomiat.
- Meedia määrab rõhuasetused, mõningate allikate hõlpus kättesaadavus tingib nende ebaproportsionaalse kasutuse, eriti just efektsed juhtumid kumuleeruvad – “tupele, tupele, noored mehed”

Eisen 1910 ja meedia

Mehele minna igatsev neiu pannud tasku vööle, läinud noorte meeste sekka ja ütelnud ise:

*Tupele, tupele, noored mehed,
Siin on tupp tusman,
Kel on väätsi, väängu sisse !*

Tihti käinud neiu kolm pühapäeva järgimööda kiriku juures poissa kosima kutsumas. Kellele tüdruk meeldinud, läinud ja pannud oma noa neiu tupe tasku. Ei meeldinud kosilane, võtnud neiu noa tupest välja ja visanud noa kosilase ette maha. Käinud ise seni edasi, kuni siisugune kosilane ilmunud, kes tüdrukule meeldinud. Selle noa jätnud neiu enesele tuppe. Kolm korda aastas olnud tüdrukutel luba poissa tupele kutsuda ja iga korra kolm pühapäeva järgimööda. (Eisen 1910: 21).

Pärimusahela tuvastamine

- Eiseni raamatust on ilmunud internetist hõlpsasti leitav elektrooniline versioon – tulemus: kirjakohta masstsitpeerimised meedias, millega jäetakse mulje, et tupele-tupele episood (ja sellest järeldatud seksuaalne vabameelsus ja ohjeldamatus) oli eestlaste seas massiliselt levinud << ebaproportsionaalne kajastus
- Sama Eiseni raamatu kirjakohta on tsiteerinud oma raamatus Ingvar Luhaäär (Välk lootoses, 1990), Luhaäärt omakorda Eesti Ekspressi artikkel “Vanad eestlased seksi ei häbenenud” (2011).
- Eesti Päevaleht 8. jaan 2004, pealkiri: “Tulge tupele, noored mehed...” (pulmakommete raamatu tutvustus)
- Sama tekst mitmes foorumis, isegi www.miksike.ee referaadis.
- **Aga pärimustekstid:** vähesed teated, mõned neistki üles ehitatud naljanditena

Allikakriitika: tänapäeva meediatekstid

- Meediareaalsus (sensatsioon kui müügiargument)
- Meedia kui kaasaja pärimusahela üks lüli, uute usundikomponentide importija/levitaja
- **"Poleks sensitiiv vahele torkinud, poleks armuke mu meest endale saanud!"** (SL Õhtuleht, 8. juuni 2013)
- **VIDEO: Marilyn Kerro õpetab, kuidas teha maagilist voodoo-nukku, mis aitab mehe armastust võita** (publik.delfi.ee – 7.02.2014)
- << sajad armumaagia-teemalised foorumipostitused, mis sisaldavad elemente vanemast eesti pärimusest, esoteerika/eneseabiraamatutest, maagiasaadetest, ajalehtedest-ajakirjadest, ent samuti eitamist/huumorit

Näide meediamõjulisest tänapäeva pärimusest: delfi.naistekas.ee, okt 2013

- *kütt: nii tahaks üht lihtsat nippi, kuidas korraks üks mees kätte saada:)) ehk on kellegil see olemas*
- *pilves: On kellelgi positiivseid kogemusi armumaagiaga?*
- *jah: toimib täiesti, kuid ka aega on vaja*
- *selge: selge, et ei toimi. ja kui huvitab, vaadake tuubist, mis maagid sellest maagiast arvavad. igal juhul on tegu väga inetu asjaga. lood võivad isegi surmaga lõppeda.*
- *jah: Aega on vaja, et asjad toimiks. Just need, kiired asjad teevad halba.*

Näide 2: delfi.naistekas.ee, märts 2011

- *huvitav: Kellel on armumaagia toiminud? Jagage palun kogemusi!*
- *on: Mina olen abi saanud. Kogemusi jagama ei hakka. Tean ka seda, et sellest jutustamine ja avaldamine toob halba. Parem hoida, kui kahetseda.*
- *s: mulle on räägitud, et ainult angela pidi head maagiat tegema, temal väga suur õnnestumiste protsent. teised maagid pole tegijad, jäädki aastaid tulemusi ootama*
- *To on: kui pika aja jooksul Sul see maagia mõjus? Seda ehk ikka saad avaldada. * on: 7 kuud. siis sain mis tahtsin.*
- *Kas võib olla nii, et kui sai see maagia tellitud ja alguses kõik sujus, kuid siis tulid tagasilöögid, siis need tulid just sellepärast, et sai kellegagi ääri-veeri seda teemat arutatud? Ja kui enam ei aruta, kuid maag oma tegevusi jätkab, siis kas on võimalik vanker jälle õigele teele veerema panna? * Tellisin armumaagiat siin kiidetud maagidelt, ootasin aasta aega, ainult hullem hakkas. Siis proovisin ja leidsin õige maagi. Panen siia ka tema aadressi...*

Tänapäev *versus* vanem pärimus

- Tänapäeval “kapitalistlik aspekt”: armumaagia on spetsialisti pärusmaa, ostetakse teenusena; vanemas pärimuses rohkem kirjeldusi võtetest, mida saab kasutada igaüks.
- Uued eksootilised suunad: tantra, voodoo.
- Vanem pärimus: enamik armumaagiakatsetusi lõpeb pulmades. Tänapäev: suhte “kindlustamist” püütakse jätkata ka hiljem.
- Vanem pärimus: enamik armumaagiat koondunud kindlatele aegadele (jaanipäev, andresepäev, mihklipäev). Tänapäev: aastaringne vajadus.
- Sama: ihalus ideaalsuhte järele, ent kui vanemas pärimuses kumab soov elu majandusliku kindlustamise järele, siis tänapäeval rõhutatakse (osalt kergematest majanduslikest oludest tingitult) rohkem tunnet. Nii muiste kui nüüd enamik armumaagiast huvitatuid naised.

Armumaagia – kultuuriliselt passiivsusele sunnitud naiste maailm?

Armastaja – ükskõik, meeste- ehk naiste-sugust, pidi omale [jaaniõhtul] üheksat seltsi maarohtu korjama, jaanipääval korjatud rohupuntra oma ligi võtma, üksi majas või kambris olema, - sest teiste hulgas kallis ei ilmuvat-, ühe peili (peegli) enese ette, teise selja taha seadma ja rahulikult ootama, kuni armastav kuju ilmuda. Alles kaheksa aasta ette teinud noor Tallinna neiu proovi, kes nüüd L. kihelkonna köstril mehel on. Proovil tulnud pool kübarat nähtavale, neiu löönud kartma, viskanud peeglid või peilid minema, enne kui armukese kuju täitsa ilmuda jõudnud.

Et meesterahvad selkombel proovi on teinud, on vististe raske uskuda, sest nende käes on kosimise luba, pole seepärast kunsitamist vaja. Küll aga katsub õrnamb sugu, küll kaartidega, käekatsumiste läbi ja mitmel muul viisil praegugi oma tulevase peiu kohta ettekuulutusi nõutada ja mitmedki kaardimoorid ja käekatsujad tõmmavad omale sellega kopikuid ligi. Noh, see saab ju kõik armsamalle pühendud! H II 10, 560 (41) < Viru-Jaagupi khk (1889)

Või siiski mitte?

- Märgikeel: jaaniööl tõid poisid välja valitud tüdrukute magamiskambri ukse või akna taha armukaski, kui tüdruk toodud kase hommikuks tuppa oli viinud, oli see märguanne, et tüdruk on valmis noormehe vastu võtma. // Kui tüdruk kosjaviina ei proovinud, siis tähendas see, et kosje vastu ei võetud. – uuema aja kombes.
- *Leiad kevadel metsast ussid (maud) paarimast, võta ligi ja vii sipelgapesasse ja sinu soov saab täidetud. Pead julge olema – kuuled sa midagi, jääd kurdi, vaatad tagasi, jääd pimedaks, räägid sa, jääd keeletumaks või kurdi, jooksed sa aga - jääd jalutumaks. See olla üks raske tükk tööd, sest kõik kiusajad kurjad vaimud käia so kannul; vähe nii julgeid inimesi, kes seda korda saata suuta. Minna aga surelikul korda seda täita, olla soovitud nõud käes ja nende asja kordasaatmise kohta polla mingit kartust. Jällegi käia tüdruk so järel, kui teda kouguga tõmmad, niikaua, kuni hargiga lükkamise läbi seda ära keelata võid. Hiljuti kiideti veel, et seal üks vana nõiamoor noorte meeste käest sel viisil raha ära petvat – nimetud harkisid ja koukusid müües. H II (10) 548. 9 (2) < Viru-Jaagupi khk (1889)*

Pärimus ja reaalsus

- Kui paljusid neist sadadest maagiakirjeldustest on ka reaalsuses praktiseeritud?
- Catharina Raudvere (1995) – fiktiivsed rituaalid; usunditeadetes kirjeldatakse ideaaltulemit, soovmõtlemist, seega on rahvausundis potentsiaalselt palju rohkem kui reaalselt. Samas automaatne üldusundiline käitumine: tüdrukklapse ristimisvesi roosipõõsale = kasvab ilus neiu < on rohkem valikuvõimalust kosilaste seas
- Margarethe Ruff (2003: 24) arvab trükivormi jõudnud Saksa armuloitsude kohta, et need pärinesid sageli vaimulike soovmõtlemisest ja leidsid harva naiste hulgas sellisel kujul reaalselt kasutust, kuigi on ka mõningaid rahvaehtsaid üleskirjutusi.

Pärimus ja reaalsus 2

- Mitmel pool Euroopas ja ka Ameerikas tunti maagilise vahendina spetsiaalset armukonksu, mida sai valmistada sipelgapessa visatud konna (mao) luudest ja millega pidi saama ihaldatud inimese armastust ligi tõmmata – reaalsed arheoloogilised leiud puuduvad.
- Faktide vaba usundiline tõlgendus – tõendit tegeliku maagia kohta pole:

Eks ennemalt ikke tehtud neid tükka, süedeti nõidust sisse. Üks poiss tahi minu, andis mulle laadal kringli, ilus saiakringel. Ei mina söönd, viskasin Võtikvere jõkke. Kui koerale annad, siis kuer akkab järele käima, mitte maha ei jää. Mul omal õli tüdrik. Kuer õli selle tehtud kaku ära söönud, ei enam saand kudagi, mudku ajasin tüdriku minema. Kuer käis järsku järel ja nuuskis saba alt. ERA II 193, 113/4 (108) < Torma khk

Pärimus ja reaalsus 3

- *Endisel kohal, kus järv enne asus, oli ka elanud järvekaldal hurtsikus imeilus neiu, keda sõjavägede juht armastama olevat hakanud. Ühel õhtul, mil neiu järvekaldal pihlaka all pingil istunud oli, tulnud ka sinna see nimetatud juht. Kaua juteldud öö hämaruses, ütelnud sõjavägede juht, et tema armastavat teda, neidu – mida aga tüdruk ei uskunud. Siis vandunud ta öeldes: ennem mingi järv siitkohast teise, kui ma sind petan! Et sõjaväed hommikul edasi pidid minema, pidi ka lahkuma sõjavägede juht ning järgmisel hommikul ei olnud ka järve enam endisel kohal, vaid hulk maad eemal. ERA II 246, 693 (4) < Võrumaa.*
- Tuntavalt germaani päritolu ja romantismi vaimsusega lugu. Eesti enda vanemas pärimuses võõras, meie talurahvas suuresõnalisi armuvandeid ei andnud << kultuuriline kõnekasutus.

Partneriideaalid

- “Parem vana mehe habeme all kui noore mehe piitsa all.”
- “Ilu ei panda padaje.”
- *Kõzjaz käiminä on ikke riede õhta nuorel kuul, siiz seisab naine kaua aiga nuor. Piigad paneva ennäst siiz ka puhtoma riide, kammiva pääd siledas ja uodavad siiz peigumiest. Peigumies tuläb täädez ehk täädamata; vaized piigad piävad vade uodama. Mõnikõrd käiva enne peigumehe tulämist kolmebä õhta kõzjasuovitajad, keä enämist keik vanad muorid onva. Neä manitavad pruuti, et ta tuo peigumehele lähes ja kiidava temä äädust ja rikkust: midä sest vigä, ku nägu ilge on, ku vade südä ää on. H II 9, 11 (18) < Lüganuse khk - W. Roost (1888)*

Kokkuvõte

- Vanemate ideaalide puhul paratamatult romantilised kaalutlused läbi põimunud majandusliku toimetuleku vajadusega (tähtsad omadused: töökus, jõukus, ihuramm; ilu teisejärguline või väljendatud kalli ja uhke riietuse kaudu); tänapäeval pole majanduslik komponent samuti kadunud, kuid palju subliimsemalt esitatud. Samas nt tutvumiskuulutuste tavakomponent - “mat. kindlust;” abielludes “abieluvaraleping”.
- Armumaagia võtete kirjeldusi sadu, kuid selle maagiaga tegeleb ikka keegi “teine”. Nii muiste kui nüüd hoiatatakse, et maagia abil saavutatud armastus pole püsiv ja võib üle minna vihkamiseks, siiski esindab armastusega seotud pärimus soovmõtlemist, igatsust lahendada ühe lihtsa rituaaliga kõik keerukad suhteküsimused. Samuti viitab armumaagiaga seotud tekstide suur hulk sellele, et vanad eestlased ei lähtunud suhetes ainult pragmaatikast, vaid neile olid tähtsad ka tunded.

Kokkuvõte 2

- Armastusest ja seksuaalsusest rääkimise viis on kultuuriliselt tingitud, rõhuasetused ajas muutuvad. Nt saksa (ka balti aadlike) pärimuses leidub palju rohkem suuri armutootusi, kättemaksu au haavamise eest, õnnetu armastuse pärast enesetapu tegemist – kooskõlas (Prantsuse-mõjuliste) romantismi ideaalidega. Ka Eestisse jõudis vastavat tõlkekirjandust (nt Jenoveva lood 19. saj keskel), kuid pärimuses on sellel kõlapinda vähe.
- Sage vaesuse, vägivalla ja alkoholilembuse mainimine partneriideaale käsitlevates pärimustekstides annab aimu, et need probleemid olid toonases ühiskonnas levinud, samuti oli taunitud vanapoisi/tüdruku seisus. Armuloitsud ja -maagia kui püüd nendest probleemidest hoiduda.

Aitäh kuulamast!

Tartu Ülikooli
eesti ja võrdleva rahvaluule osakond
Ülikooli 18, Tartu
<http://www.ut.ee/folk/>